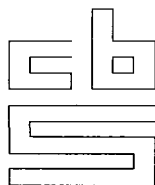

Conjunctuurbericht

Productie industrie

Het volume van de industriële productie was in mei, voor seizoeninvloeden gecorrigeerd, 2% groter dan in april (figuur 1). In april was de bedrijvigheid vergeleken met maart met eenzelfde percentage gedaald. Over een langere periode bezien zette de dalende tendens van de productiegroei in de industrie zich voort. In de twaalfmaandsperiode die eindigt in mei 1991, was de productie in de industrie 2,1% groter dan in hetzelfde tijdvak een jaar eerder. Dit is het laagste groeicijfer na mei 1988. In de periode augustus 1989 juli 1990 bereikte de jaarmutatie van de industriële productie een top (4,7%). Daarna is de groei voortdurend afgenomen. De voedings- en

genotmiddelenindustrie (3,8%), de papier- en grafische industrie (3,5%) en de elektrotechnische industrie (3,3%) kenden in de meest recente periode van twaalf maanden een groei die hoger was dan die van de industrie als geheel.

Prijsindex gezinsconsumptie

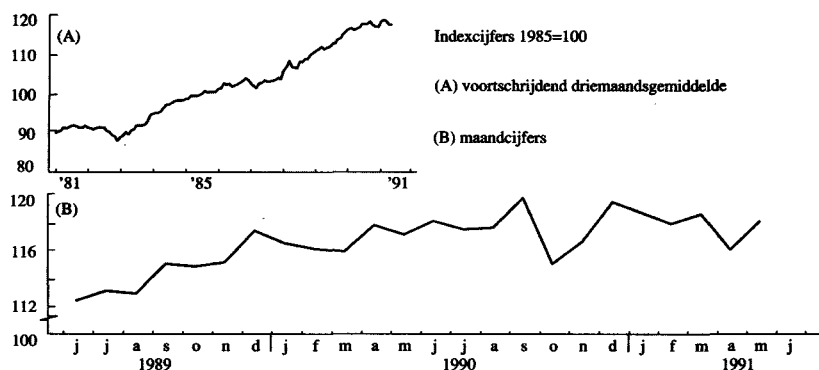
Het prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie is tussen midden mei en midden juni niet gewijzigd (figuur 2). De index bedroeg in juni 106,6 (1985 = 100). Tussen midden juni 1990 en midden juni 1991 stegen de prijzen met 3,3%. De prijsstijging in 1990 ten opzichte van 1989 bedroeg 2,5%. Gemiddeld over het eerste halfjaar van 1991 lagen de prijzen 3,1% hoger dan over de overeenkomstige periode een jaar eerder. De procentuele stijging van de prijsindex per artikelgroep in deze periode kende een uitschieter bij de categorie medische verzorging (6,8%). Huur, verwarming, verlichting en vervoer en communicatie leverden stijgingspercentages op van respectievelijk 4,1% en 3,0%. Kleding en schoeisel vormde de enige categorie waar de prijsindex in de beschouwde periode is gedaald (-1,9%); de overige categorieën zijn verder in prijs gestegen.

Bruto uurloon

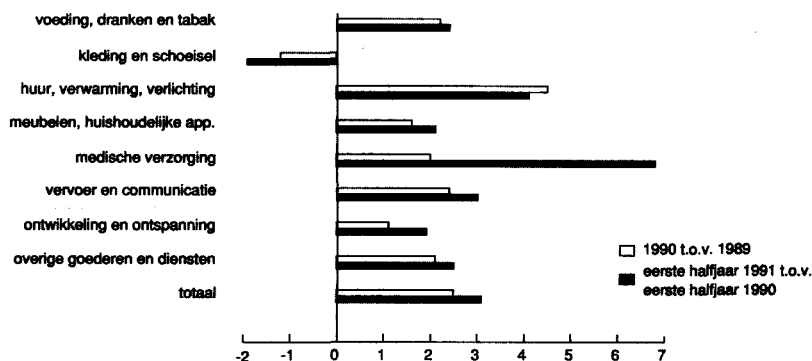
In januari 1991 verdienden de werknemers in Nederland bruto per uur gemiddeld 3,7% meer dan een jaar eerder (figuur 3). Van januari 1989 tot januari 1990 was de toename lager, namelijk 1,8%. Dit blijkt uit voorlopige uitkomsten van het "Kwartaalonderzoek loonontwikkeling". Van januari 1990 tot januari 1991 lag de toename van het gemiddelde verdiende uurloon in nagenoeg alle bedrijfstakken in dezelfde orde van grootte. In de bedrijfstak transport-, opslag- en communicatiebedrijven

was de toename relatief laag (2,1%). Dit komt doordat in deze bedrijfstak een belangrijk deel van de cao-afspraken pas na januari is gemaakt. De uitkomsten betreffen het gemiddelde uurloon van alle werknemers die in de verslagmaand in Nederland een baan hadden bij een bedrijf, een instelling of de overheid. De ontwikkeling van het gemiddelde uurloon wordt mede beïnvloed door veranderingen in de personeelsamenstelling.

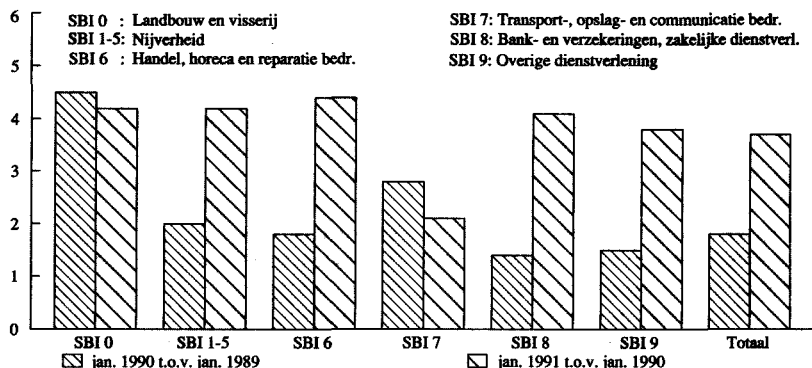
Figuur 1. Productie industrie, volume, seizoengecorrigeerd

Figuur 2. Prijsindex gezinsconsumptie, procentuele mutatie per artikelgroep

Figuur 3. Procentuele mutatie van de gemiddelde verdiende bruto uurlonen

Buitenland

Consumentenvertrouwen

Het vertrouwen van de Nederlandse consumenten in de ontwikkeling van de economie is in de loop van 1990 fors gedaald. In de eerste helft van 1991 is de index van het consumentenvertrouwen niet meer sterk veranderd. Eenzelfde ontwikkeling is te zien in de BRD (figuur 4). Opmerkelijk is dat niet alleen de ontwikkeling maar ook het niveau van de index (afgeleid als saldo van positieve en negatieve antwoorden op een vijftal vra-

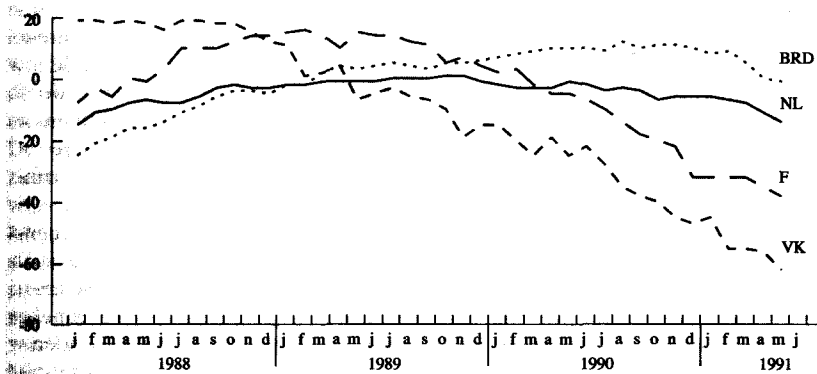
gen) in beide landen dicht bij elkaar ligt. In het Verenigd Koninkrijk (VK) is het consumentenvertrouwen in de loop van 1990 gestegen. Deze stijging heeft zich evenwel niet voortgezet in de eerste maanden van dit jaar. Het niveau van de index ligt (evenals in Frankrijk) duidelijk onder dat van de index in Nederland en de BRD.

Beoordeling orderpositie

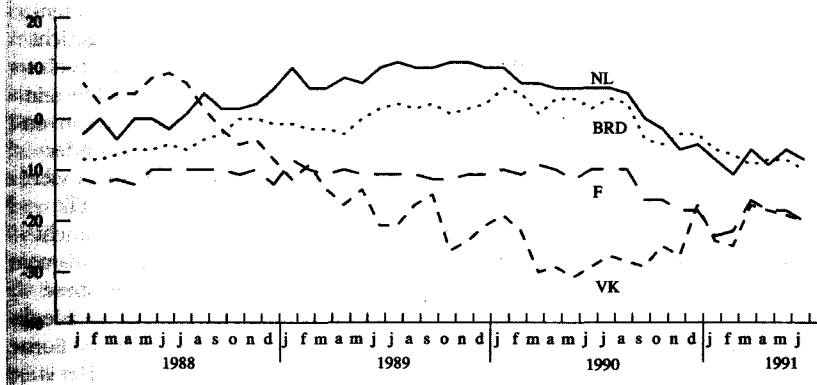
Volgens de uitkomsten van de conjunctuurtest in de industrie is de beoordeling door de Nederlandse ondernemers van hun orderpositie in mei

voor de vijfde achtereenvolgende maand verslechterd (figuur 5). Ook in 1990 werd er een geleidelijke verslechtering van het oordeel waargenomen. Anders dan bij de ontwikkeling van het consumentenvertrouwen heeft de neerwaartse trend in 1990 zich dus voortgezet in 1991. Eenzelfde ontwikkeling, maar met een veel scherpere daling dan in Nederland, is te zien in Frankrijk en in het VK. In de BRD is een duidelijke verslechtering in de beoordeling van de orderpositie pas zichtbaar in de maand mei.

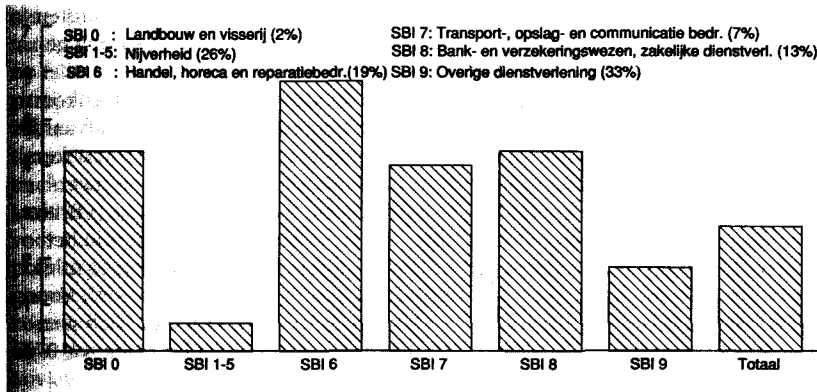
Figuur 4. Consumentenvertrouwen, seizoengecorrigeerd, saldo van positieve en negatieve antwoorden in % van totaal

Figuur 5. Beoordeling orderpositie, seizoengecorrigeerd, saldo positieve en negatieve antwoorden in % van totaal

Figuur 6. Jaarmutatatie van het aantal banen, in procenten, ultimo eerste kwartaal 1991, tussen baakjes het aandeel van de bedrijfsklasse in het totaal

Arbeidsvraag ultimo maart

De gegevens over het aantal banen en het aantal vacatures per ultimo maart 1991 geven geen indicaties voor een belangrijke vermindering van de groei van de arbeidsvraag (figuur 6). Het aantal banen van werknemers was 143 duizend (2,7%) hoger dan een jaar eerder. Dit stijgingstempo is niet beduidend lager dan dat in 1990 (gemiddeld 2,9% ofwel 151 duizend) en nog iets hoger dan in de periode 1985-'89 (gemiddeld 2,4% ofwel 120 duizend). Dit blijkt uit uitkomsten van de "Kwartaalstatistiek werkzame personen". De procentuele groei van het aantal banen tussen ultimo maart 1990 en ultimo maart 1991 lag in de bedrijfstak handel, horeca en reparatiebedrijven met 5,8% ofwel 56 duizend banen duidelijk boven het gemiddelde. Ook boven het gemiddelde lag de procentuele groei bij de bedrijfstak bank- en verzekeringswezen en zakelijke dienstverlening; de groei was hier 4,3% (28 duizend) banen. De voortgezette groei van het aantal banen ging gepaard met een niveau van het aantal vacatures dat betrekkelijk hoog bleef. Ultimo maart 1991 stonden 111 duizend vacatures open bij particuliere bedrijven en instellingen (excl. overheid, onderwijs, sociale werkplaatsen, uitzendbureaus en uitleenbedrijven). Sinds 1980 was het aantal vacatures alleen in maart en juni 1990 hoger (resp. 134 en 125 duizend). Dit blijkt uit de uitkomsten van de "Kwartaal vacature enquête". Het aantal openstaande vacatures bij de handel, horeca en reparatiebedrijven was ultimo maart 27 duizend (ultimo maart 1990: 35 duizend). Bij het bank- en verzekeringswezen en zakelijke dienstverlening was het aantal vacatures ultimo maart 14 duizend (ultimo maart 1990: 18 duizend).

Deze bijdrage is ontleend aan het *Conjunctuurbericht*, nr. 7-91, dat wordt samengesteld door de hoofdafdeling Nationale Rekeningen van het CBS.